

Tapodi Ferenc

Nílusi hajóút

A szerző 2006-ban töltött felejthetetlen napokat Egyiptomban

▲ A Nílus Asszuánnál
www.istockphoto.com

Landolás a fáraók földjén

KAIRÓBA érkezésünk nem volt izgalmaktól mentes. Gépünk Ferihegyről több óras késéssel indult, így már csak másnap landoltunk az egyiptomi főváros modern repülőtérén. Különösen izgalmassá tette az indulás előtti pár órát a szerelők azon erőfeszítése, mely során éppen a szemünk láttára próbálták megjavítani az Egypt Air gépének hibáit. Kissé mulatságos volt a pantomimművész képességeivel megáldott légi-utaskísérő oktatása a mentőmellény használatáról és az egyéb szükséges tudnivalókról. Mivel éjjel kezdtük meg a felszállást, a felhőkön átszűrődő fények csak sejtetni engedték az alattunk elterülő Budapest körvonalait. Landoláskor Kairó látványa azonban elfelejtetett minden korábbi bosszúságot, felesleges izgalmat. A modern világváros a hajnali pirkadatban is szinte tündökölt, az utakon hatalmas forgalom araszolt mindenfelé. Kissé fáradtan foglaltuk el szálláshelyünket, gondolataink már csak a nyaralás fő attrakciója, a három napos hajóút körül forogtak. Előtte azonban még két nap várt ránk a kairói rengetegben. Meglátogattuk a gízai piramisokat, az Egyiptom Múzeumot, a Szakkara lépcsős piramist, a Citadellát, Muhamed Ali Mecsetjét, no és persze a kihagyhatatlan bazárt.

Az Asszuáni-gátnál

Az Asszuáni-gát megtekintése mindannyiunk számára felejthetetlen élmény volt. Szadat 1971. január 15-én avatta fel a német tervek alapján, szovjet segítséggel készült hatalmas építményt. A gát mellett kialakított Nasszer-tó, a maga több mint 400 km-es hosszával és 5244 km²-nyi vízfelületével a világ egyik legnagyobb mesterséges tava. Az építkezés során 451 ember vesztette életét, s sok ókori műemléket lepett el a víz. A gát hossza 3600 m, magassága 114 m. Vize hatalmas területeket öntöz, ugyanakkor a folyóelterelés széles földszávokat tett terméketlenné, sós mocsárrá változtatva azokat. Maga Asszuán valójában egy üdülőváros nagyjából 700 km-re délre Kairótól. A környéken lévő kőbányákból termelték ki a Luxorban és Karnakban álló obeliszkok és szobrok gránit alapanyagát. A közeli Plants-szigeten paradicsomi hangulatot tükröző nemzeti park található, melynek ritka egyedeket is felvonultató növényzetét az évtizedek során telepítették. Sajnos nem állt módunkban körbejárni e csodakertet.

Egy különleges kiránduláson

Az Asszuáni-gát lenyűgöző méreteit közvetlenül a vízről is szemügyre vehettük, rövidke körutunkat felukkával tettük meg. A nevezett alkalmatosság valójában egy olyan vízi jármű, amelyet kormányos irá-

nyít, és kedvező széljárás esetén vitorla repít. Sajnos éppen szélcsend volt, így aztán a felukka saját kormányosának fizikai erejére volt utalva, azonban „parancsnokunknak” nem kellett sokáig eveznie, a segítség – egy vontatócsónak formájában – hamar megérkezett. Természetesen a Közel-Keletre oly jellemző bazári kínálat, emléktárgy-árúsítás még a vízen utazva sem maradt el, s az adódó lehetőséget persze „gazdag” európaiként ki is használtuk. Az ilyen mozgó „butikok” minden felukkán megtalálhatóak, a fedélzetre csalogatott turistának csak a pénztárcáját kell készítenie, portéka biztos lesz kedvére való. A vásárlási rituálénak számító alkudozás a Níluson hajózva is kötelező.

Az áradás elől megmentett templomoknál

Az Asszuáni-gátat hátrahagyva, motorcsónakkal megtett utunk a Philae szigetéről elszállított és a közeli Agilkján újra felépített, Ízisz, a termékenység istennőjének templomegyütteséhez vezetett. A szentélyek, valamint az azokat övező ókori város már a régi Asszuáni-gát építéseihez a bővítések víz alá kerültek. 1970-ben aztán a Nílus duzzasztási pontjának északabbra helyezésével a műemlékek részben felszínre kerültek. Az Egyesült Nemzetek Szervezete Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete (UNESCO) 1977-ben nagyszabású örökségvédelmi feltárást – az ún. Núbiai Mentőakciót – kezdeményezett a templomok megmentése érdekében. A három évig tartó régészeti misszió végül sikerrel járt, a leghíresebb szentélyek, eredeti formájukban újra látogathatóak, számos épület, mozaik padlózat, az ókori város nagy része azonban örökre a Nasszer-tó fenekére süllyedt.

Szállás az Elefantin-szigeten

Asszuánba történő visszaérkezésünk után az Elefantin-szigeten, egy minden igényt kielégítő hotelben kaptunk szállást. Meglepetésünkre a szobákban elhelyezett televíziókon keresztül, zárt rendszerben adott „műsor” keretében mindannyiunkat név szerint, szívélyesen köszöntöttek. A kimerítő nap végén korgó gyomorral vártuk vacsoránkat, amely sem ízletességében, sem a tálalt mennyiségben nem okozott csalódást. Bár eleinte többen is bizalmatlanok voltunk az egyiptomi konyhával szemben, kétségeink teljesen alaptalannak bizonyultak. Jóllakottan még csodálatosabb látványt nyújtott szobaablakunkból a lebukó Nap, valamint az aranylóan csillogó Nílus, az elkövetkező napok „szállásadó folyója”. Kissé fáradtan, de buzgó kalandvágygal vártuk a másnapi behajózást.

Úszó szállodánk, az Esadora II.

A kikötőben hosszasan sétáltunk a különböző nagyságú jachtok között, míg végül megtaláltuk hajónkat, az öt csillagos Esadora II.-t. Fedélzetre lépésünkkor frissítőkendővel és behűtött üdvözlő itallal

fogadtak bennünket. A csillogás és pompa, a makulátlan tisztaság, a könnyed eleganciával párosuló luxus mindannyiunkat megragadott. A hajó részben olasz érdekeltségi körhöz tartozott, s a személyzet ennek megfelelően rendelkezett is némi olasz nyelvismerettel, még ha nem is anyanyelvi szinten. A fedélzeti éttermet alig valamivel a vízszint felett alakították ki, s bár a Nílus nem volt igazán tiszta, az élmény mindenképpen gazdagította az étkezést.

Az Esadora bármilyen luxusigényt kielégített. Kabinjai televízióval, hűtővel, minibárral felszereltek voltak, a berendezés kényelmes, az egész hangulata nagyon barátságos. A személyzet mindent elkövetett, hogy egy kis többletbevételnyi baksishoz jusson. Naponta többször is ajánlottak törölközőcserét, s az új textíliát rendre a legváltozatosabb alakzatokra összehajtván hagyták az ágyon. Csekély olasz nyelvtudásukat kihasználva minden találkozásunkkor udvariasan és örömmel üdvözöltek, sőt, gyakran még egy kis beszélgetést is kezdeményeztek.

A szokatlan, de mindenképpen érdekes díszek barátságossá, vonzóvá tették a hajót. E kompozíciók közül kiemelkedett az a különböző színes gyümölcsökből és zöldegekből készített csokor, mely az éttermi részen pompázva keltett jobb étvágyat a finomabbnál finomabb falatokhoz. A tőkökből faragott szobrok szintén nagyon különlegesek, ötletesek és vidámak voltak.

▲ Nemzeti park a Nílus mentén
fotó: Tapodi Ferenc

Az ételkülönlegességeken túl nagyon ízletes vörös borokat is felszolgáltak a hajón. Az árak ugyan nem voltak alacsonyak, ám egy-egy korty bor a januári nagy melegben nemcsak kellemes, de hűsítő élvezetet is nyújtott. A sokat dicsért arab süteményeket szintén végigkóstoltgattuk. Már itthon többektől hallottam, hogy kifejezetten finoman, talán kicsit édesen készítik desszertjeiket. Nos az előzetes híreink beigazolódtak. A többnyire émylítő édességek jelentősen eltérnek a hazai ízekről.

Borok és üdítők ide vagy oda, a nagy forróságban mégis az ásványvíz az, ami leginkább ojtja az ember szomját. Ennek megfelelően fogyasztásunk jóval meghaladta az idehaza szokásosat. Egyiptomban feltétlenül figyelni kell a palack „csomagolására”, mert gyakran lejárt szavatosságú vizet próbáltak ránk sózni.

Kom Ombo és Edfu

A furcsa nevű Kom Ombo 50 km-re fekszik Asszuántól. Partraszállást követően Szobek és az egyiptomi főistenek közé tartozó Haroérisz (Idős Hórusz) kettős templomát látogattuk meg, mely a Ptolemaiosz-dinasztia uralkodása alatt épült. Az állat, egész pontosan krokodilfejvel ábrázolt Szobek, mint a termékenységgel összefüggésbe hozott vízi hatalmasság, a XII. dinasztia idején emelkedett az állami istenségek rangjára. Szentélyében mumifikált krokodilokat láthattunk.

A lenyűgöző templomot hátrahagyva Edfu felé folytattuk tovább utunkat. Még délelőtt volt ugyan, a hőmérséklet gyorsan emelkedett, s bár éreztük a felerősödő szél erejét, a forróságon mit sem változtatott. Ötven kilométeres hajókázás után értük el a Luxor és Asszuán között félúton fekvő, körülbelül 60000 lakosú Edfut, ahol a világszerte ismert Ptolemaiosz-kori Hórusz templom áll. A mindannyiunkat elvárásoló több ezer éves szentély ma is igen jó állapotban van, számos helyen teljesen érintetlenül maradt meg még a mennyezet is. A bejárat mellett a sólyomfejű Hórusz szobra őröködik, fején Egyiptom kettős koronájával.

Királyok Völgye

Ezt a Biban el-Moluknak nevezett, kopár területet választották ki az Újbirodalom királyai saját temetkezési helyüknek. Thébánál, a Nílus nyugati partja mentén emelkedik a környék legmagasabb pontja, az el-Qorn, melynek formája piramisra emlékeztet. Az évszázadok során kirabolták a sziklafalba vájt sírok mindegyikét, kivéve Tutanhamon fáraó nyughelyét. A kialakított sziklamélyedések eredetileg a királyok múmiáit védték, melyeket szarkofágba és koporsóba zártak, melléjük halmozva a túlvilági élethez szükséges kincseket. Valamennyi sír falát az alvilág képeivel díszítették, mivel a hiedelem szerint a királyoknak e stáción is át kellett haladniuk a túlvilági megbékléshez. Eddig több mint hatvan sírt fedeztek fel a völgyben, ám az ásatások jelenleg is rendületlenül folynak. A feltárásban magyar tudósok is részt vesznek. A 2003-ban elhunyt Kákosy László egyiptológus és tanítványai a Nemesek Völgyében több nyughely környékén is végeztek ásatásokat.

A Tutanhamon fáraó sírjában talált műtárgyak alapján szinte elképzelhetetlen milyen óriási értékű kincseknek vesztett nyomuk a kirabolt sziklamélyedésekből. A völgy nagy kiterjedése miatt a látvá-

Naplemente a Níluson
fotó: Tapodi Ferenc

nyosságokat nyitott, leginkább városnéző kisbuszhoz hasonló kocsikról mutatják be a turisták számára. A sírkamrákban – már amelyik látogatható – műemlékvédelmi okok miatt szigorúan tilos a fényképezés. A nyughelyek kialakítása, építése folyamatosan, szervezett munka alapján, szinte azonos időben történt. Miután sikerült kivájni egy sziklamélyedést, azt rögtön birtokba vették a vakolók, majd mögöttük haladtak a falak díszítői, s közvetlenül utánuk a rendkívül élénk színeket használó festők.

A Királyok és a Királynék Völgye között található Hatsepszut fáraónő helyreállított temploma. A hatalmas sziklák közül kiemelkedő szentély falai csodálatos színű falfestményekkel tarkítottak, mely mindenkit rabul ejt. A hajóra való visszaérkezésünk előtt megtekintettük még a Memnon-kolosszusokat is. A két, ülőalakos szobor magassága meghaladja a 19 métert, vállaik szélessége 6 méter. A legenda szerint a jobboldali alak, ahogyan a homokot szállító szél súrolta, napkeltekor énekelve köszöntötte az új „ébredést”. Kr. e. 27-ben egy földrengést követően a szobrok állapota jelentősen károsult.

Karneváli hangulat a Níluson

Ahogy haladtunk a hajóval a már mindannyiunk számára ismerőssé vált Níluson, a távolból dobok pergése és egyre közeledő zsvaj keltette fel érdeklődésünket. Idegenvezetőnk, Amani elmesélte, minden esztendőben rendeznek egy ilyen nagy összejövetelt a part mentén élő családok, s miközben a hajóikon látszólag céltalanul sodrodnak, dalolva, zenélve hatalmas mulatságot csapnak. Érdekes volt a szivárvány minden színében játszó ruhákba öltözött nők, férfiak, s gyermekek vidámkodó sokasága.

Kissé fáradtan de annál több emlékekkel közelítetünk a nap végéhez, ráadásul még egy táncos műsor várt ránk a hajón. Előre örültünk – főként a társaság férfi tagjai –, amikor megtudtuk, hogy az attrakció fénypontja egy csinos hastáncosnő előadása lesz. Bár

sokaknak tetszett a beharangozott hölgy ritmikus mozgása a dallamos zenére, a pálmát mégis egy fiatal férfi produkciója vitte el, aki dervistáncot adott elő. Számomra még most is rejtély, hogyan lehet olyan sok fordulatot megtenni szédülés nélkül...

Az élményekben rendkívül gazdag nap, valamint az annak végén beiktatott zenés-táncos vigadalom álmodást tett bennünket, pedig mindannyian szívesen maradtunk volna még az ünnepi forgatagban. Álomra hajtva fejünket, gondolatban már a másnapi karnaki és luxori kirándulásra készültünk. Abban egyetértünk, a Királyok Völgyében látottakat nehezen származhatja túl más látványosság. Tévedtünk.

Luxor és Karnak

Nyáraláshoz képest kora reggel – 8 óra után – szálltunk buszra és indultunk újabb csodálatos álmóhelyeinkre Luxorba. A luxori templomot III. Amenhotep fáraó építtette az időszámításunk előtti 15. században. A 194 méter hosszú és 54 méter széles oszlopcsnak volt a legelső ilyen jellegű építmény a történelem során. Az épületet később II. Ramszesz hatalmas kettős oszlopos udvarral bővítette ki, s a 14. század alatt egy mecsetet is építettek a közvetlen szomszédságába, melynek minaretjéből – az iszlám előírásainak megfelelően – még ma is naponta ötször szólítják imára a hívőket.

A nap egyre magasabban járt a fejünk felett, s a homok is kegyetlenül égetett, de mi legyőztünk minden külső tényezőt és indultunk tovább Karnakba. A városban álló Ámon templomban II. Ramszesz szobrait valamint feleségének, Nofertarinak a szobrát tekintettük meg. Onnan egy több mint 400 m hosszú, összesen 134 oszlopból álló csarnokba mentünk, melynek végén Hatszepszut királynő, a XVIII. dinasztia királynőjének, egyetlen gránitömbből kifaragott feliratos obeliszkje található. A karnaki templom része az oszlopcsnakon kívül a Szent-tó is, amelynek bejáratát egy, a hiedelem szerint szerencsét hozó szkarabeusz

őrzi. A Szent-tó III. Tuthmózis idejéből (Kr.e. 1490) való, vízszintjét a Nílusból földalatti vezetéseken át kiszivárgó vízmennyiség határozza meg. A legenda szerint egykoron szent állatként tisztelt libák úszkáltak a tavon, miközben „áldott” csónakokon evezve végezték az előírt rítust a halandók. A természeti és építészeti látványosság fokozásaként naplemente után hang-, és fényjátékot rendeztek, mely sejtelmességével tovább növelte a helyszín varázsos mitikusságát.

Ajándékvásárlás Egyiptomban

Vajon milyen lehet a tökéletes emlék utazásunkról? Ami maradandó, átad egy keveset a megajándékozottnak Egyiptomból, a piramisok világából, a csodálatos obeliszkok látványából, a Nílus egyediségéből. Eredendően adják magukat az egyiptomi képzőművészet remekeiként az alabástromból készült vázák, valamint a déli könnyedséget kifejező vízpipák. Ezeket bármelyik bazársoron beszerezhetjük, a választék minden szempontból bőséges. Tipikus fogyasztási cikk – s a hosszas szállítás során sem romlik meg – a hibiszkusztea, mely amellett, hogy ízével, illatával visszaidézi az országot, még egészségünkre is jótékony hatású. No persze szerencsehozó apróságként kínálják magukat a legváltozatosabb anyagokból készített szkarabeuszok is. Anyagi és eszmei szempontból is értékes emlék lehet a saját rendelésre, aranyból készülő kartus, mely a világegyetemet jelképezi az egyiptomi mitológiai világban. A fáraók nevét is kartusokban örökítették meg.

Ami lényeges, nem szabad bedőlni az elsőre kimondott összegnek. Gyakran az eredeti ár harmadáért, nem egy esetben negyedéért is meg lehet kapni azt, amit kinéztünk magunknak. Mindig a kért ár, mondjuk, ötödét ajánljuk fel elsőre, majd a bazári világ rituális alkudozási folyamata során előbb-utóbb úgyis elérjük azt az összeget, melynek vásárló, eladó egyaránt örül. Egy valamit azonban tudni kell: ha vásárlásba bocsátkozunk könnyen nem fogunk elszabadulni. Amellett, hogy folyamatosan, minden irányból kínálják számunkra a portékákat, nem kizárt, még utánunk is jön a boltos az árujával, újabb és újabb ajánlatot téve.

Búcsú a Nílustól és Egyiptomtól

A hajón töltött utolsó éjszakát már némileg beárnyékolta a nyáralás közeledő végének fájdalmas gondolata. Másnap búcsú a szobától, a személyzettől, s még egy pillantás a napokig minket kíséző nagy folyóra. Luxorból repülővel indultunk vissza Kairóba, majd onnan tovább Budapestre. Utolsó Egyiptomban töltött éjszakánk összefolyt a másnappal, kora hajnalban hagytuk magunk mögött Afrikát, az alattunk kanyargó Nílust, s a homokrengetegből kiemelkedő piramisokat.